

Бондаренко Вячеслав Васильович,
аспірант 3 курсу кафедри кримінального процесу та криміналістики Донецького державного університету внутрішніх справ, заступник керівника управління – керівник відділу проведення моніторингу способу життя Управління проведення моніторингу способу життя та контролю щодо повноти заповнення декларацій Національного агентства з питань запобігання корупції

ЗАСОБИ УСУНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

На сучасному рівні державної антикорупційної політики варто виходити з того, що абсолютно подолати корупцію, у тому числі в правоохоронних органах неможливо – можна лише мінімізувати її вплив на життя суспільства [1].

Беззаперечним є те, що в цілому усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні відіграє основну роль у процесі формування правової держави, адже досягнення цієї мети неможливе без системної та цілеспрямованої протидії корупції. Її ефективність визначається зміцненням інституцій держави, удосконаленням нормативно-правової бази, формуванням чітких пріоритетів, належною організацією профілактичних і процесуальних заходів, а також розслідуванням корупційних правопорушень.

Особливої актуальності набуває це питання в контексті конституційного обов'язку держави забезпечувати безпеку суспільства, підтримання правопорядку, а також захист прав і законних інтересів громадян, органів державної влади, установ та громадських об'єднань [2].

Така діяльність передбачає комплекс взаємопов'язаних за спрямуванням та метою заходів, що реалізуються у рамках єдиної антикорупційної політики.

Загалом, в науці та на практиці прийнято виділяти загальні та спеціальні напрямки боротьби з корупцією. Наприклад, до загальних В. В. Кривенко відносить ті механізми, які використовуються при боротьбі з корупцією, загалом у всіх сферах, зокрема:

– формування активної громадської позиції із запобігання корупції. Мова йде насамперед про залучення громади до протидії корупції;

– удосконалення законодавства у сфері боротьби з корупцією відповідно до міжнародних стандартів;

– підвищення правової культури громадян та формування у них моральної нетерпимості до будь-яких корупційних проявів.

До спеціальних напрямків автор відносить ті, які будуть ефективними лише щодо окремих органів, а саме:

– підвищення заробітної плати посадовим особам;

– забезпечення відкритості та прозорості, усунення умов для безконтрольного та довільного прийняття рішень посадовими особами, шляхом інформування громадян про проведену роботу;

– розроблення антикорупційних програм на місцевому рівні та створення системи моніторингу за їх дотриманням;

– запровадження позитивної практики антикорупційної експертизи нормативно-правових актів [3].

У цьому контексті показовим є також міжнародний досвід, який наголошує на ключовій ролі сучасних інформаційно-аналітичних систем у мінімізації корупційних ризиків. Зокрема, дослідження EuroPol та проектів SOCTA і SIRIUS підтверджують, що змішані методи оцінювання ризиків, стандартизовані підходи до електронних доказів та уніфіковані процедури взаємодії суттєво підсилюють здатність державних органів своєчасно виявляти й попереджати корупційні загрози. Це підкреслює необхідність побудови антикорупційної політики на даних, аналітиці та інтегрованих механізмах інформаційної взаємодії [4, с. 328–344].

На нашу думку, усі складові елементи зменшення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, а також рівні реалізації заходів усунення, повинні об'єднуватися стратегічним документом, що охоплює тривалий період часу, як спосіб досягнення окремої складної мети – мінімізації корупційних ризиків.

На нашу думку, показниками Концепції усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні (далі – Концепція) мають стати:

1) результативні бали в Індексі сприйняття корупції;

2) відповідний показник кількості кримінальних проваджень розпочатих за фактом вчинення корупційних кримінальних правопорушень, які розглянуто з постановленням вироку;

3) стан довіри громадян до органів правосуддя та забезпечення верховенства права в суспільстві;

4) прозорий механізм заміщення вакантних посад в правоохоронних органах;

5) дисципліна та стан дотримання професійної етики.

Очікувані результати від впровадження нового проекту Концепції: функціонує ефективний механізм усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні, як на загальному, так і на спеціальному рівнях.

Досягнення цієї мети передбачає виконання таких взаємопов'язаних завдань:

- формування загальнодержавної системи запобігання корупції в правоохоронних органах, заснованої на ефективному довгостроковому плануванні;

- удосконалення кримінального процесуального законодавства та нормативно-правового забезпечення антикорупційної політики, включно з імплементацією правових стандартів Європейського Союзу;

- забезпечення дієвої взаємодії, координації та інформаційного обміну між суб'єктами запобігання і протидії корупції;

- системне виявлення та усунення чинників, що зумовлюють появу корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні;

- запровадження єдиних підходів, професійних стандартів та сучасних форм підготовки працівників правоохоронних органів.

Отже, ефективне усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні потребує комплексного поєднання як загальних, так і спеціальних напрямів протидії корупції, що охоплюють удосконалення законодавства відповідно до міжнародних стандартів, розроблення та реалізацію антикорупційних програм, а також запровадження системної антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. Міжнародний досвід, зокрема напрацювання Europol, SOCTA та SIRIUS, підтверджує важливість ризик-орієнтованих методів, стандартизації роботи з електронними доказами та інформаційної інтеграції між органами правопорядку. Це доводить, що сучасна антикорупційна політика має ґрунтуватися на даних, аналітиці та уніфікованих процедурах взаємодії. Запропонована Концепція усунення корупційних ризиків у кримінальному досудовому провадженні покликана об'єднати ці елементи в єдину довгострокову стратегію, результатом якої стане створення дієвого механізму мінімізації корупційних загроз. Досягнення зазначеної мети можливе за умови подальшого вдосконалення кримінального

процесуального законодавства, зміцнення координації між суб'єктами протидії корупції та своєчасного усунення факторів, що зумовлюють виникнення корупційних ризиків.

Список використаних джерел

1. Антикорупційний менеджмент: підручник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 680 с.
2. Конституція України : Основний Закон України від 28 черв. 1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Кривенко В. В. Кримінологічні засади запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням в органах місцевого самоврядування України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 211 с.
4. Loskutov T., Yunin O., Verbytskyi V., Momotenko T., Smirnov A. Methods of information security in the investigation of corruption offences. *Lex Humana*. 2024. Vol. 16, № 1. P. 328–344. URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/LexHumana/article/view/2908>.

Бондаренко Олена Григорівна,

доцент кафедри кримінального права та процесу Факультету права та міжнародних відносин Державний університет «Київський авіаційний інститут», кандидат юридичних наук

АНТИКОРУПЦІЙНА КОМПЛІЄНС-КУЛЬТУРА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Воєнний стан в Україні створив безпрецедентні виклики для системи державного управління, насамперед у сфері забезпечення прозорості та підзвітності використання ресурсів. Уперше в історії держава одночасно отримує рекордні обсяги міжнародної військової, фінансової й гуманітарної допомоги, проводить масштабні оборонні закупівлі та готується до повоєнної відбудови, вартість якої оцінюється в сотні мільярдів доларів. За таких умов боротьба з корупцією перестає бути суто внутрішнім питанням і набуває виразного міжнародного виміру, оскільки рівень довіри до держави напружує впливає на обсяг та сталість зовнішньої підтримки.

Саме тому антикорупційна комплієнс-культура постає не як абстрактний етичний принцип чи сучасна управлінська концепція, а як критично важлива умова взаємодії України з міжнародними партнерами – ЄС, США, міжнародними фінансовими організаціями та